

ODESÍLATEL NEZNÁMÝ

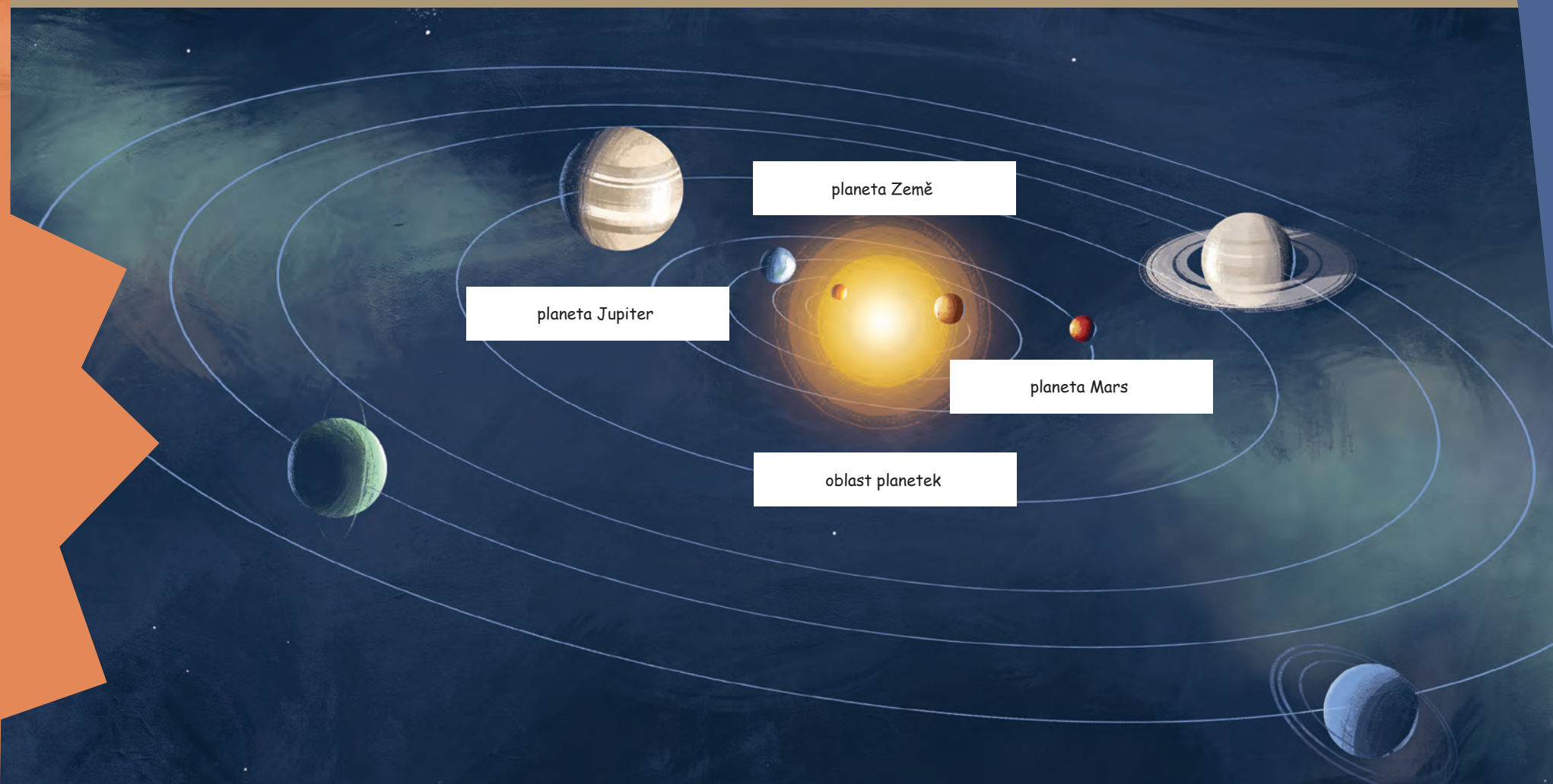
Dokážete si tipnout, kolik máme na Zemi meteoritů? Tak my vám to prozradíme. Ve vědeckých a soukromých sbírkách je evidováno už přes 65 000 „poslů z nebes“! Možná vás to překvapí, ale u naprosté většiny z nich netušíme, odkud pocházejí. Víme jen, že sem přiletěly z vesmíru. Tušíme také, že k nám doputovaly převážně z oblasti planetek mezi dráhou Marsu a Jupiteru. Přesný odesílatel čili těleso, ze kterého k nám daný meteorit přiletěl, je pro nás ale většinou neznámý.

Vědci totiž ani mnohdy neví, jak by mělo vypadat „razítko podací pošty“. Důvod je prostý: Až na pár výjimek nemáme k dispozici vzorky z těles, odkud k nám mohly meteority přiletět. Astronomové se proto snaží na dálku zjišťovat chemické složení povrchu těles toulajících se Sluneční soustavou, propočítávají dráhy vesmírných kamenů předtím, než spadly na Zemi, a také vysílají automatické sondy, které taková tělesa zkoumají zblízka.

METEORITY S RODOKMENEM

Určit dráhu kosmického kamene před jeho střetem se Zemí není žádná hračka! Nejenže musíme sledovat jeho samotný pád, ale také jej musíme nasnímat. Ani to ale mnohdy nestačí! Pozorování totiž musí být provedena z více míst. První takový případ byl zaznamenán 7. dubna 1959 zásluhou speciální fotografické sítě z Československa zřízené Zdeňkem Ceplechou a jeho spolupracovníky. Ze snímků vědci zjistili, že původní těleso se při průletu rozpadlo na 17 menších částí. V okolí města Příbram, kde meteorit dopadl, se podařilo nalézt celkem čtyři kousky, z nichž největší vážil 4,5 kilogramu. Astronomům se tímto způsobem podařilo vystopovat už zhruba 30 drah kosmických kamenů! A odkud meteority se známým rodokmenem pocházejí? Asi vás to nepřekvapí, ale všechny k nám přifrčely z oblasti mezi Marsem a Jupiterem.

STŘEPY PLANETEK

Vydejme se na cestu do hodně vzdálené minulosti, do doby před zhruba 4,6 miliardami let, kdy vznikala naše Sluneční soustava. Tehdy se z velkého oblaku prachu a plynu rozprostřeného kolem nově narozeného Slunce postupně utvářela stále větší tělesa. Nejprve se slepovala milimetrová zrnka a později metrové balvany, které v průběhu desítek tisíc roků narostly do těles o velikosti menších měst. Jednalo se o takzvané planetesimály, které se staly základním stavebním kamenem planet a jejich měsíců. Z těch, které se na stavbu planet nespotřebovaly, vznikla různá kosmická drobotina. Ta se i nyní mezi sebou neustále sráží, čímž vzniká další kamenná tříšť. A právě z této drtě pochází většina kosmického kamení, kterým vědci říkají chondrity.

Většina meteoritů pochází z planetek mezi drahami Marsu a Jupiteru.